

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОМІРНОЇ ОБРОБКИ БІОМЕТРИЧНИХ ДАНИХ В УМОВАХ ДІЇ В УКРАЇНІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Тамахіна К.С., Кот Т.Ю.

Упродовж останніх 4 років системна цифрова трансформація процесів взаємодії між державою та громадянином стала одним із пріоритетних напрямів розвитку в Україні. За цих обставин важливу роль набуває використання біометричних даних задля ефективної ідентифікації особи в різних сферах життя. Тим не менш, через низку особливостей, властивих біометричним даним як чутливій категорії персональних даних, при їхній обробці виникають ризики неправомірного втручання в приватне та сімейне життя суб'єкта цих даних. Особливо актуальним це питання стало після введення в Україні правового режиму воєнного стану, в умовах якого окремі права та свободи громадян України можуть бути обмежені, зокрема, зазначені у ст. 32 Конституції України. У зв'язку з вищевикладеними фактами, можна стверджувати, що обробка біометричних даних різних категорій фізичних осіб вимагає особливої уваги та дослідження.

Перш за все, варто розглянути саме поняття біометричних даних. Згідно із Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», біометричні дані – сукупність даних про особу, зібраних на основі фіксації її характеристик, що мають достатню стабільність та істотно відрізняються від аналогічних параметрів інших осіб (біометричні дані, параметри – відцифрований підпис особи, відцифрований образ обличчя особи, відцифровані відбитки пальців рук) [1]. Зважаючи на це, можемо виокремити кілька особливостей обробки біометричних даних, також пов'язаних з їхньою належністю до чутливої категорії персональних даних, а саме: необхідність здійснення обробки лише в чітко визначених випадках, обов'язковість забезпечення стандартів високого захисту та дотримання прав суб'єктів даних.

Відповідно до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Закону України «Про захист персональних даних», обробка біометричних даних обов'язково має супроводжуватися дотриманням декількох принципів, зокрема легітимністю мети та прозорістю обробки даних [2, с. 44]. Сутність принципу легітимності мети полягає в наявності

чітко окреслених цілей обробки, що відповідають законодавству України. Принцип прозорості ґрунтується на тому, що будь-яка обробка біометричних даних має здійснюватися лише за визначеними законодавством цілями та за згодою суб'єкта цих даних. Слід зауважити, що суб'єкт біометричних даних має бути повністю поінформований про цілі обробки та надати свою згоду добровільно.

Як зазначалося раніше, окремі права та свободи громадян України можуть бути обмежені на період дії правового режиму воєнного стану. З огляду на це, обробка біометричних даних може здійснюватися без дозволу суб'єкта даних, підставою якої є «дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень», за Законом України «Про захист персональних даних» [3]. За умови, якщо обробка біометричних даних відбулася без згоди суб'єкта даних та у випадку, неокресленому в законодавстві України, то вона вважається такою, що порушує права та свободи людини [3].

У цьому контексті вимагає уваги питання обробки біометричних даних військовослужбовців України та військовополонених. Окрім Порядку обробки і захисту персональних даних у Міністерстві оборони України від 21 січня 2015 року та Женевської конвенції «Про поводження з військовополоненими», у яких визначається порядок обробки персональних даних військовослужбовців і військовополонених відповідно, можемо звернути увагу на аспект балансу суспільного інтересу та права на невтручання в приватне та сімейне життя при обробці даних зазначеної категорії фізичних осіб. Оскільки право на захист персональних не вважається абсолютним, то за умови, якщо особиста інформація становить суспільний інтерес, вищезгадане право може бути обмежене. Тим не менш, існують конкретні вимоги щодо обробки особистих даних у таких випадках, які викладені, зокрема, у ст. 8 Європейської конвенції з прав людини і основоположних свобод. Наприклад, такими вимогами є необхідність і пропорційність задля досягнення легітимної мети в демократичному суспільстві [2, с. 94]. Очевидно, від початку повномасштабного вторгнення суспільний інтерес до біометричних даних військовослужбовців і військовополонених збільшився. Втім, уже можна зафіксувати випадки, коли подібний інтерес веде до порушення права зазначених категорій осіб на невтручання в приватне та сімейне життя, наприклад, при публікації

фотографій обличч військовослужбовців і військовополонених в масових медіа. За цих обставин, з метою визначення правомірності тої чи іншої обробки біометричних даних військовослужбовців і військовополонених можемо керуватися практикою Європейського суду з прав людини.

За Положенням Кабінету Міністрів України «Про національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства», Національна система біометричної верифікації та ідентифікації – це автоматизована система, створена в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини, за допомогою якої забезпечується встановлення особи іноземця та особи без громадянства, які в'їжджають в Україну, виїжджають з України, здійснення контролю за додержанням ними правил перебування на території України та виконання суб'єктами національної системи повноважень та завдань, визначених Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [4]. У зв'язку з цим, робота цієї системи є значущою в умовах дії правового режиму воєнного стану, тому видаються важливими здійснення певних заходів з покращення типів біометричних даних, які підтримуються системою, її ємності, систематизації зареєстрованих осіб, часових обмежень у зберіганні даних, продуктивності, пристроїв зчитування даних, вимог щодо якості обробки та функціональної сумісності з іншими системами [5].

Зважаючи на всі порушені вище питання, варто наголосити, що всі згадані заходи здійснюються з метою забезпечення національної безпеки та добробуту України та її громадян, а також відновлення миру на всій її території.

Список використаних джерел

1. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 19.11.2022 № 5492-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 51. ст. 716.
2. Бем М., Городиський І. Захист персональних даних: Правове регулювання та практичні аспекти : навч. -практ. посіб. К.: К.І.С., 2021. 157 с.
3. Про захист персональних даних: Закон України від 27.10.2022 № 2297-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 34. ст. 481
4. Положення про національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства від 27.12.2017 № 1073-2017-п. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.12.2022)

5. Звіт про використання спільної системи управління біометричними даними в майбутньому. Публічне дослідження можливостей впровадження і використання спільної системи зберігання, порівняння та пошуку біометричних даних, яка використовуватиметься відповідними органами влади в Україні. *Міжнародна організація з міграції: МОМ, 2018. 89 с.*

УКРАЇНА ТА РЕСПУБЛІКА ТУРЕЧЧИНА: ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У 1991–2001 рр.

Танавський І.П.

Серед чинників, які відіграють значну роль в колективній безпеці, є військова співпраця. Предметом дослідження даної публікації є військово-морська співпраця України та Туреччини у 1991–2001 рр. Туреччина завжди проявляла бажання бути центром геополітики в Чорному та Середземному морях. З розпадом Радянського Союзу та здобуттям Україною незалежності – зацікавленість та бажання Анкари в співпраці з Києвом зросла.

Ключові слова: Республіка Туреччина, Україна, безпекові інтереси, військово-морське співробітництво.

Після проголошення у 1991 р. Україною незалежності, українсько-турецькі відносини почали розбудовуватись навколо Причорноморського економічного та військового співробітництва, організованого під проводом Туреччини. Анкара та Київ від початку співробітництва усвідомили спільні безпекові інтереси в Причорноморському регіоні. Основною метою було поставлено зробити Причорноморський регіон стабільним, мирним та вільним від ядерної зброї, багатим та з чистим навколишнім середовищем [2].

У 1990-х рр. Анкара зробила замовлення для Миколаївського судно-будівельного заводу, Харківського ХТЗ, «Мотор Січ» (м. Запоріжжя) – з метою налагодити промислово-оборонні зв'язки з Україною. Така співпраця до 2000 р. зміцнювала оборонно-промисловий комплекс України та дозволила наростити співробітництво у цій сфері між обома державами. Від Міністерства національної оборони Туреччини в 1996 р. надходили замовлення на авіабудівельні заводи України для будівництва гвинтокрилів та літаків [4].

Після змін у геополітичній ситуації в басейні Чорного моря відкрились нові можливості для військово-морської співпраці Анкари та Києва. Обидві країни мають велике бажання проголосити